

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС
дисципліни

Податкове планування в міжнародному бізнесі

Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**
галузь знань: **29 «Міжнародні відносини»**
спеціальність **292 «Міжнародні економічні відносини»**
освітня програма **«Міжнародний бізнес»**
вид дисципліни: **за вибором**
факультет **Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу**

Укладач:

Доцент кафедри міжнародного бізнесу
та економічної теорії Легостаєва О.О.

2022/2023 навчальний рік

РОЗШИРЕНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

Тема 1. Загальна характеристика податків і податкової системи

Особливості податкової системи України. Сутність податку на додану вартість, передумови впровадження та розвиток. Економічна сутність акцизного податку. Акцизний податок як форма специфічних акцизів. Особливості акцизного оподаткування в Україні. Мито як джерело доходів бюджету. Економічна сутність оподаткування фізичних осіб. Прибуткове оподаткування в системі податків з підприємств і організацій.

Тема 2. Сутність податкового планування в системі загального планування підприємства

Поняття податкової політики підприємства та податкового менеджменту. Мотивація впровадження податкового планування на підприємстві: економічні, моральні, техніко-юридичні фактори.

Поняття податкового планування. Вплив податків на фінансове становище підприємства. Податковий тягар підприємства: методика розрахунку, вплив на впровадження заходів податкового планування.

Місце податкового планування в системі планування підприємства. Відмінність між поняттями бюджетування податків та податкового планування. Схема реалізації та складові процесу бюджетування податків та податкового планування.

Тема 3. Види та етапи податкового планування на підприємстві

Податкове планування на макро- та мікрорівні: сутність, критерії відмінності. Класифікація видів податкового планування на підприємстві за сферою застосування, організаційною структурою суб'єкта податкового планування, організаційно-правовою формою суб'єкта податкового планування, характеру управлінських рішень, інструментарію. Стратегічне, поточне, індивідуальне, корпоративне, внутрішньодержавне, міждержавне, податкове планування з застосуванням податкових пільг, податкових «лазівок».

Етапи податкового планування на підприємстві. Зміст та характеристика організаційно-підготовчого, дослідницького, планово-розробного та етапу практичної реалізації податкового планування на підприємстві.

Тема 4. Податкові ризики в заходах податкового планування

Зовнішні та внутрішні ризики в податковому плануванні. Законодавчі, організаційні, технологічні, комерційні, психологічні, соціальні ризики, ризики контролю та відповідальності. Порядок розрахунку ризиків та вплив на заходи податкового планування.

Законні та протизаконні способи мінімізації податків. Поняття обходу податків, заниження бази оподаткування, приховування бази оподаткування. Поняття ухилення від сплати податків. Критерії відмінності понять

податкового планування та ухилення від сплати податків. Негативні наслідки застосування незаконних способів мінімізації податків. Поняття та наслідки удаваного та фіктивного правочину.

Тема 5. Податкове планування на рівні господарюючих суб'єктів в умовах глобалізації економіки.

Фінансова глобалізація і податкові стосунки. Податкова глобалізація і її ознаки: уніфікація непрямого оподаткування; уніфікація прямого оподаткування; гармонізацію основ податкових систем; застосування спеціального статусу європейської компанії і Європейського Економічного Угрупування; розробка системи податкової класифікації ОЕСР, Міжнародного валютного фонду (МВФ) і за системою національних рахунків (СНР); створення різних міжнародних організацій, що займаються питаннями оподаткування; спільна боротьба з відмиванням злочинних доходів.

Уніфікація прямого і непрямого оподаткування в Європейському Союзі. "Основи світового податкового кодексу" 1993 р. Уорда М. Хассі і Дональда С. Любика. Гармонізація національних податкових законодавств держав - учасників Євразійської економічної спільноти. Застосування спеціального статусу європейської компанії для організацій, що ведуть підприємницьку діяльність одночасно в декількох країнах. Міжнародна податкова асоціація (ИФА).

Тема 6. Міжнародна податкова конкуренція

Поняття, суть, особливості міжнародної податкової конкуренції. Суб'єкти і об'єкти міжнародної податкової конкуренції. Цілі міжнародної податкової конкуренції. Переваги податкової конкуренції : забезпечує оптимальне розміщення ресурсів між її суб'єктами; обмежує егоїстичні спрямування держави і що примушує його адаптувати свою політику до інтересів приватних структур; виявляє оптимальні потреби індивідів; сприяє впровадженню інновацій в досить консервативному громадському секторі.

Конкуренція з точки зору міри контролю за платниками з боку держави. Конкуренція як процедура відкриття. Конкуренція як стимулюючий механізм включення усіх країн в так звану нескінченну гонку за лідерами.

Американське і європейське уявлення про роль держави в економіці країни і міжнародна податкова конкуренція.

Етапи розвитку податкової конкуренції. Причини посилення міжнародної податкової конкуренції в сучасних умовах: зниження торгових бар'єрів; зменшення перешкод на шляху фінансових потоків; пом'якшення правил трудових стосунків; бурхливий розвиток інформаційних технологій; переважання сфери послуг над виробничою сферою, що ускладнює оподаткування останніх; створення єдиних економічних просторів і союзів; закритість інформації про рух капіталу в деяких країнах.

Діяльність ЄС і ОЕСР по протидії податкової конкуренції. Кодекс поведінки відносно оподаткування бізнесу ЄС 1997 р. Види податкової конкуренції. Економічно ефективна (досконала) і неефективна (недосконала)

податкова конкуренція. Горизонтальна і вертикальна податкова конкуренція. Податкову конкуренція з використанням ставок податків, пільг і заохочень для усіх або окремих категорій платників; інших елементів оподаткування (платники, об'єкт оподаткування, податкова база, податковий період, термін сплати податку, порядок і спосіб сплати). Деструктивна податкова конкуренція. Основні характеристики деструктивної (недобросовісної) податкової конкуренції Конкурентні переваги податкової системи.

Тема 7. Тенденції міжнародного податкового планування і офшорний бізнес

Поняття міжнародного податкового планування (МПП) як частини корпоративного податкового планування. Завдання міжнародного податкового планування : облік усіх податків, сплачених в усіх юрисдикціях активності, специфіки різних елементів податків (ставок, податкової бази, пільг, що надаються, і т. д.), дослідження найбільш раціональних способів оптимізації таких податків (у тому числі і на репатріацію доходів), ефективне використання різних способів врегулювання міжнародного подвійного оподаткування, максимізація глобального доходу господарюючого суб'єкта за рахунок зниження його сукупного навантаження. Розділення країн світу по рівню податкового тягаря : юрисдикції з високими податками; юрисдикції з ліберальним оподаткуванням.

Податкові притулки (країни) і податкові оазиси (порти, економічні зони, зони вільного підприємництва). Основні види вільних економічних зон відповідно до їх господарської спеціалізації: зони вільної торгівлі; промислово-виробничі зони; сервісні зони або зони послуг; комплексні зони. Поняття офшорних зон. Основні ознаки. Історія їх функціонування. Офшорна компанія і компанія в "проміжній" юрисдикції.

Організаційні форми офшорних підприємств. Фінансовий механізм офшорної компанії. Офшорні центри. Офшорна компанія як інструмент податкового планування. Антиофшорне законодавство. Експортно-імпортні операції з використанням офшорних компаній. Фінансові, страхові і банківські операції з використанням офшорних схем.

Тема 8. Угоди про уникнення подвійного оподаткування

Історія укладення угод про уникнення подвійного оподаткування. Типова конвенція Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЭСР) про усунення подвійного оподаткування від 1977 р. з подальшими змінами. Типова конвенція ООН 1979 р. Типова податкова угода Британської співдружності націй. Конвенція про усунення подвійного оподаткування між країнами - членами групи Анд. Багатосторонні податкові угоди: між країнами Бенілюксу; Нордична конвенція між Данією, Фінляндією, Швецією, Норвегією і Ісландією; Ломейская конвенція. Групи угод, регулюючі податкові питання. Податкові угоди, у тому числі: загальні, обмежені, про надання адміністративної допомоги, про податки на спадок, про податки по соціальному страхуванню, про поширення податкової юрисдикції.

Міжнародні угоди, в яких разом з іншими основними питаннями розглядаються і питання податкового характеру : угоди про основи взаємовідносин між двома державами, угоди про встановлення дипломатичних і консульських стосунків, торгові угоди і угоди, у тому числі чисто митні угоди. Структура загальних угод про усунення подвійного оподаткування доходів і майна. Способи використання договорів про усунення подвійного оподаткування: попереднє звільнення від оподаткування пасивних доходів іноземних юридичних осіб; повернення податків на доходи іноземних юридичних осіб. Механізм трансфертного ціноутворення. Технологія міжнародних трансфертних операцій (внутріфірмових угод і платежів).

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1.

Загальна характеристика податків і податкової системи Питання до семінарських занять

Тема 1. Загальна характеристика податків і податкової системи

1. Особливості податкової системи України.
2. Сутність податку на додану вартість, передумови впровадження та розвиток.
3. Акцизний податок як форма специфічних акцизів.
4. Мито як джерело доходів бюджету.
5. Економічна сутність оподаткування фізичних осіб.
6. Прибуткове оподаткування в системі податків з підприємств і організацій.

Тема 2.

Сутність податкового планування в системі загального планування підприємства Питання до семінарських занять

1. Поняття податкової політики підприємства та податкового менеджменту.
2. Поняття податкового планування.
3. Вплив податків на фінансове становище підприємства.
4. Податковий тягар підприємства: методика розрахунку, вплив на впровадження заходів податкового планування.
5. Місце податкового планування в системі планування підприємства.
6. Відмінність між поняттями бюджетування податків та податкового планування.

Тема 3.

Види та етапи податкового планування на підприємстві

Питання до семінарських занять

1. Податкове планування на макро- та мікрорівні: сутність, критерії відмінності.
2. Класифікація видів податкового планування на підприємстві за сферою застосування, організаційною структурою суб'єкта податкового планування, організаційно-правовою формою суб'єкта податкового планування, характеру управлінських рішень, інструментарію.
3. Стратегічне, поточне, індивідуальне, корпоративне, внутрішньодержавне, міждержавне, податкове планування з застосуванням податкових пільг, податкових «лазівок».
4. Етапи податкового планування на підприємстві.

Тема 4.

Податкові ризики в заходах податкового планування

Питання до семінарських занять

1. Зовнішні та внутрішні ризики в податковому плануванні.
2. Законодавчі, організаційні, технологічні, комерційні, психологічні, соціальні ризики, ризики контролю та відповідальності.
3. Законні та протизаконні способи мінімізації податків.
4. Поняття ухилення від сплати податків.
5. Критерії відмінності понять податкового планування та ухилення від сплати податків.
6. Негативні наслідки застосування незаконних способів мінімізації податків.

Тема 5.

Податкове планування на рівні господарюючих суб'єктів в умовах глобалізації економіки.

Питання до семінарських занять

1. Фінансова глобалізація і податкові стосунки.
2. Гармонізація національних податкових законодавств держав - учасників Євразійської економічної спільноти.
3. Застосування спеціального статусу європейської компанії для організацій, що ведуть підприємницьку діяльність одночасно в декількох країнах.
4. Міжнародна податкова асоціація (ИФА).

Тема 6.

Міжнародна податкова конкуренція

Питання до семінарських занять

1. Поняття, суть, особливості міжнародної податкової конкуренції.
2. Суб'єкти і об'єкти міжнародної податкової конкуренції.
3. Конкуренція з точки зору міри контролю за платниками з боку держави.
4. Американське і європейське уявлення про роль держави в економіці країни і міжнародна податкова конкуренція.
5. Етапи розвитку податкової конкуренції.
6. Причини посилення міжнародної податкової конкуренції в сучасних умовах.

Тема 7.

Тенденції міжнародного податкового планування і офшорний бізнес

Питання до семінарських занять

1. Поняття міжнародного податкового планування (МПП) як частини корпоративного податкового планування.
2. Завдання міжнародного податкового планування.
3. Податкові притулки (країни) і податкові оазиси (порти, економічні зони, зони вільного підприємництва).
4. Поняття офшорних зон. Основні ознаки. Історія їх функціонування. Офшорна компанія і компанія в "проміжній" юрисдикції.
5. Організаційні форми офшорних підприємств.
6. Фінансовий механізм офшорної компанії.
7. Експортно-імпортні операції з використанням офшорних компаній.

Тема 8.

Угоди про уникнення подвійного оподаткування

Питання до семінарських занять

1. Історія укладення угод про уникнення подвійного оподаткування.
Т
2. Міжнародні угоди, в яких разом з іншими основними питаннями розглядаються і питання податкового характеру.
3. Структура загальних угод про усунення подвійного оподаткування доходів і майна.
4. Способи використання договорів про усунення подвійного оподаткування.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Поняття податкової політики підприємства та податкового менеджменту.
2. Мотивація впровадження податкового планування на підприємстві: економічні, моральні, техніко-юридичні фактори.
3. Поняття податкового планування.
4. Вплив податків на фінансове становище підприємства.
5. Місце податкового планування в системі планування підприємства.
6. **Податкове планування** на макро- та мікрорівні.
7. Класифікація видів податкового планування на підприємстві.
8. Етапи податкового планування на підприємстві.
9. Зміст та характеристика організаційно-підготовчого, дослідницького, планово-розробного та етапу практичної реалізації податкового планування на підприємстві.
10. Взаємозв'язок податків.
11. Топологія складання схем податкового планування податку на прибуток.
12. Складання проектів податкового планування з податку на прибуток, податку на додану вартість, інших податків і зборів.
13. Вибір оптимального проекту податкового планування.
14. Зовнішні та внутрішні ризики в податковому плануванні.
15. Законодавчі, організаційні, технологічні, комерційні, психологічні, соціальні ризики, ризики контролю та відповідальності.
16. Порядок розрахунку ризиків та вплив на заходи податкового планування.
17. Законні та протизаконні способи мінімізації податків.
18. Поняття ухилення від сплати податків.
19. Негативні наслідки застосування незаконних способів мінімізації податків.
20. Поняття та наслідки удаваного та фіктивного правочину
21. Податкова глобалізація і її ознаки.
22. Уніфікація прямого і непрямого оподаткування в Європейському Союзі.
23. Гармонізація національних податкових законодавств держав - учасників Євразійської економічної спільноти.
24. Застосування спеціального статусу європейської компанії для організацій, що ведуть підприємницьку діяльність одночасно в декількох країнах.
25. Спеціальні "моделі економії податків".
26. Рівні варіантів податкового планування компаніями Великої Британії
27. Податкова система США.
28. Податкова система Франції.
29. Податкова система Німеччини.

30. Податкова система Італії.
31. Поняття, суть, особливості міжнародної податкової конкуренції.
32. Переваги податкової конкуренції.
33. Конкуренція з точки зору міри контролю за платниками з боку держави.
34. Конкуренція як стимулюючий механізм включення усіх країн в так звану нескінченну гонку за лідерами.
35. Етапи розвитку податкової конкуренції.
36. Причини посилення міжнародної податкової конкуренції в сучасних умовах.
37. Діяльність ЄС і ОЕСР по протидії податкової конкуренції.
38. Конкурентні переваги податкової системи.
39. Поняття міжнародного податкового планування.
40. Завдання міжнародного податкового планування.
41. Основні види вільних економічних зон.
42. Поняття офшорних зон.
43. Організаційні форми офшорних підприємств.
44. Офшорна компанія як інструмент податкового планування.
45. Конвенція про усунення подвійного оподаткування між країнами - членами групи Анд.
46. Багатосторонні податкові угоди.
47. Міжнародні угоди.
48. Структура загальних угод про усунення подвійного оподаткування доходів і майна.
49. Способи використання договорів про усунення подвійного оподаткування.

